

sembla haver tingut cert ús a les zones del nord també, però probablement en referència a construccions de sínia pròpies al sud. Alart, *InuLC*, l'ha documentat en una sèrie d'escrius del Rosselló: 1346 «propter artificium quod *nora* uocatur sumatur una sequia sive reguinum»; 1341 «ante artificium constructum in ipso recho nostro de Toyrio *nora* vulgariter nominatum»; també en 1338, 1372, 1378, i en un doc. de 1400 de Tuïr: «del dit rch, qui és molt profitós a nostre patrimoni per diversos molins reyalis e per la *nora* del vostre castell de Perpinyà --- de la qual *nora* los horts, vergés e prats del dit vostre castell se reguen» (Desplanque, *Arch. Thuir*, p. 5; un altre cop en 1420). Crida l'atenció el fet que els escriptors han trobat necessari d'especificar la mena del servei que prestava una *nora*, especificació que molt possiblement no haurien fet en el cas del mot *sínia*. Aquest darrer avui és nom general en tot el territori, però l'antic mot continua com a *nòria* (ja documentat en 1575)⁴ en algunes parts amb el mateix vocalisme del cast. *noria*. *AlcM* el dona a més de València i Tortosa, a Maella; ⁵ JCoromines va anotar a Benilloba la *noria del tio florido* (1963) i a Vilanova d'Alcolea *La Ordenòria* (1961); l'antiga forma *nora* la va sentir al poble aragonès de Graus (Ribag.) en el nom *Fuente La Nora* (1965). Fora d'això l'ús de *nòria* en català és un castellanisme intolerable. Més detalls en *DECH*, s. v. *noria* (iv, 238).

¹ El passatge s'ha d'interpretar com: «Les dones relluen i no valen res (= són oripells) i sempre grinyoles (com portes de bany, les sínies dels rius, cantimplors i politges)». No és justificada l'esmena que hi fa Chabàs com a *ñores*, car el manuscrit duu només *nores*. *DAG.*, que va utilitzar l'ed. 1531 del *Spill* també dona *ñores* interpretant a tort el seu sentit com a 'pedres de riu' (s. v. *nyores*), i d'on el reproduceix *AlcM* amb la definició de 'palet de riera' (s. v. *nyora*); l'edició del *Spill* en la col·lecció *NCL* posa ja la forma bona *nores* (p. 122.30), però interpreta el seu significat com a 'rocs' en el glossari.⁴⁰ Així, doncs, aquesta *nyora* 'pedra de riu' etc., donada a base del text citat del *Spill*, és mot inexistent en la llengua, però interessa notar la forma *nyera* 'pedra usada per a empedrar i ferrar les soles de fusta dels socs', recollida per JAmades del llenguatge dels pastors de Sarroca de Bellera i Roda (*BDC* XIX, 176): es tracta de (*g*)*lera* (< GLAREA), *una lera* > *una yera*. — ² Notem, tanmateix, que *sínia* també devia ser comú en les mateixes zones; aquesta forma figura en *CostTort.* (ed. Oliver), p. 276, escrita *cénies*. — ³ Registrat en aquell poble per JCoromines (*DECH* iv, 238b15) i també per *AlcM*. — ⁴ En *OPou*, *ThPu.*: «*Cénia* o *nòria*»: Antlia, -ae» (p. 43). — ⁵ *AlcM* el dona a Pineda també, però ja com a pur castellanisme, i que no s'usa.

Norabona, V. *hora* *Norach* 'construcció ciclòpica com una barraca' (*DAG.*), V. *norai* *Noramala*, V. *hora*

NORD, vegeu *SUD*.

NORAI, 'columna o pedra o anella de ferro fixa en terra per a amarrar-hi les embarcacions', d'origen incert; intentar derivar-lo del ll. ORA 'vora, riba', 'corda que amarra l'embarcació a la riba' presenta grans dificultats; d'altra banda sembla ser d'origen pre-romà remuntant a un *NORAGE o *NURAGE: forma explicable per conducte mossàrab i de gran semblança amb el sard logud. *nuraghe* 'ruïna prehistòrica'. □ 1.ª doc.: 1443, en doc. de Sòller (Mall.).

En aquest document hom llegeix: «De fer --- *norays* ab què's puxan normetjar [sic] les fustes», text que es repeteix en un altre doc. mall. del S. XVI o XVII citat per *DAG.*: «per fer alguns *norays* per ormetjar-se los barcos». Això és tot el que tenim de les fonts antigues. El mot català ha passat al castellà (*DECH* iv, 237b30),² Avui *norai* és usual, segons *AlcM*, a Men. i Mall.³ i com a *orai* al Grau de València. Com fa constar aquest mateix diccionari el mapa del Cardenal Despuig (1785) duu *Norais* com a nom d'un indret en el port de Sòller, que devia ser lloc d'ancoratge amb una sèrie de *noriais*⁴ (notem que JCoromines estableix el seu nom com a *Es Norais* en les seves notes toponímiques). *AlcM* esmenta un altre *Norais*, existent en la Cala de la Clota, a l'Escala en el Golf de Roses. De fet, a Cadaqués aquest mot és usual avui en forma de *noraix*⁵ i molt probablement era conegut fins a un passat recent en tota la zona del dit Golf, on apareixen diversos llocs anomenats *Es Noraix*: un a l'illa de S'Encalladora sota la Tonaira, un altre a Culip, i hi ha un punt dit *Noraixàs* (veg. n. 5), un derivat augmentatiu; el mapa de Jori duu almenys quatre indrets amb el mateix nom en la costa E. de la badia de Cadaqués. L'informador de JCoromines, referint-se a *Es Noraix* de Culip va dir que es tractava de «una roca que li han fet un coll per amarrar un barco». Endemés, en la *Guia de CBrava* de JPla, 448, es troba un *Es Noraig*, com a un accident en la costa NO. de l'illa de S'Encalladora al peu de la punta del Cap de Creus. Aquesta grafia amb -ig molt probablement es devia a un intent de representar la -s que molts no saben distingir de la -ç (veg. n. 5 per a un altre cas de mala grafia). I en realitat la forma *noraix* de Cadaqués en si sembla ser un antic plural *noriais*, pronunciat *nuraš* (amb les tendències naturals de l'idioma) i mal interpretat com a singular. Una confusió d'aquesta mena es podia produir perquè un plural *es noraš* al costat d'una pronúncia més curosa *es noraix*, podria fer l'efecte d'un singular (pensem en l'antic plural *peis* < *peixs* al costat del sing. *peix*); recordem a més que en el dialecte salat d'aquesta zona l'article masculí és *es* tant pel plural com pel singular. Altrement, notem que els topònims *Es Noraix* eren molt probablement *Es Norais*, paral·lel a *Es Norais* del port de Sòller, dits així d'un lloc d'ancoratge amb una sèrie de *norais*. Tot indica, doncs, que a la zona del Golf de Roses també es deia *norai* en un principi.

L'origen d'aquest mot no s'ha estudiat encara. *DAC.*
⁶⁰ *Esp.* afirma que en francès es diu *aurai*, però JCoromi-